

Naruszanie praw człowieka

Materiał składa się z sekcji: „Naruszenia praw człowieka”, „Dlaczego dochodzi do naruszeń praw człowieka?”, „Kategorie naruszeń praw człowieka”, „Przykłady ludobójstw”, „Dyskryminacja”, „Kara śmierci”, „Handel ludźmi”, „Naruszenia praw politycznych”, „Podsumowanie”.

Materiał zawiera:

- 11 ilustracji (fotografii, obrazów, rysunków), 4 filmy, 11 ćwiczeń, w tym 7 interaktywnych;
- zestaw pięciu ćwiczeń interaktywnych na temat międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka;
- zdjęcie, na którym przedstawiono uchodźców w łodzi u wybrzeży Włoch;
- odwołanie do wcześniejszej wiedzy ucznia związanej z prawami człowieka, systemem ochrony praw człowieka, działaniami organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka oraz cele sformułowane w języku ucznia związane z przyczynami naruszania praw człowieka i działaniami społeczności międzynarodowej podejmowanymi w celu likwidacji niektórych typów naruszeń praw człowieka;
- opis instrumentów dochodzenia roszczeń w przypadku naruszenia praw człowieka;
- opis przyczyn naruszeń praw człowieka;
- przykładowe typy naruszeń praw człowieka;
- mapę świata, na której przedstawiono łamanie praw człowieka w poszczególnych państwach;
- opis ludobójstwa jak przykładu naruszenia praw człowieka;
- zdjęcie, na którym przedstawiono podpisanie Konwencji ONZ w sprawie Zapobiegania i Karania Zbrodni Ludobójstwa;
- zdjęcie, na którym przedstawiono pomnik ludobójstwa Ormian w Montrealu;
- zdjęcie, na którym przedstawiono pomnik Pomordowanych Żydów Europy w Berlinie;

- tabelę, w której zamieszczono przykłady ludobójstwa w XX wieku;
- zdjęcie, na którym przedstawiono Nyamata Memorial Site w Rwandzie;
- opis działalności Międzynarodowego Trybunału Karnego;
- film TVP na temat masakry w Srebrenicy;
- logo Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO);
- opis dyskryminacji i ich rodzajów;
- zdjęcie, na którym przedstawiono czarnoskórego mężczyznę pijącego wodę „tylko dla kolorowych”;
- tabelę zawierającą opis regulacji antydyskryminacyjnych;
- zdjęcie, na którym przedstawiono krzesło elektryczne z więzienia Sing Sing w Ossining;
- opis ruch abolicjonistycznego;
- opis stosowania kary śmierci;
- mapę świata, na której przedstawiono stosowanie kary śmierci w poszczególnych państwach;
- opis handlu ludźmi;
- film na temat aktów prawnych zakazujących handlu ludźmi;
- film na temat tego co należy zrobić, jeśli już staniemy się ofiarą handlu ludźmi;
- film na temat La Strady;
- opis naruszania praw politycznych na świecie;
- zdjęcie, na którym przedstawiono replikę zniszczonego w 1989 przez komunistów pomnika we Wrocławiu poświęconego masakrze na placu Tian'anmen z 4 czerwca 1989;
- podsumowanie materiału na temat naruszeń praw człowieka na świecie wraz z literaturą uzupełniającą, sześcioma ćwiczeniami dotyczącymi naruszeń praw człowieka, w tym dwoma interaktywnymi, poleceniem dla ucznia zalecającym wyszukanie w mediach informacji na temat przejawów rasizmu, szowinizmu, antysemityzmu bądź ksenofobii;
- propozycję projektu edukacyjnego na temat przestrzegania praw człowieka.

Naruszanie praw człowieka

Brama obozu w Auschwitz

Źródło: DzidekLasek, dostępny w internecie: pixabay.com, domena publiczna.

**Sprawdź swoją wiedzę na temat międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka.
Wykonaj krótki test.**

Ćwiczenie 1

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

Organizacją międzynarodową (spośród podanych), która powstała najpóźniej, jest...

☐ OBWE.

☐ ONZ.

☐ Rada Europy.

ĆWICZENIE: Jednokrotny wybór

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

Powszechną Deklarację Praw Człowieka uchwaliło Zgromadzenie Ogólne ONZ w roku...

☐ 1951.

☐ 1945.

☐ 1948.

ĆWICZENIE: Jednokrotny wybór

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

Dokumentem (spośród podanych) sporządzonym najpóźniej jest...

☐ Konwencja o prawach dziecka.

☐ Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych.

☐ Powszechna Deklaracja Praw Człowieka.

ĆWICZENIE: Jednokrotny wybór

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu jest organem właściwym do orzekania w sprawach dotyczących skarg na naruszenie praw zawartych w...

☐ Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych.

☐ Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

☐ Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej.

ĆWICZENIE: Jednokrotny wybór

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

Moc wiążącą nadał Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej traktat podpisany w...

☐ Lizbonie.

☐ Maastricht.

☐ Nicei.

ĆWICZENIE: Jednokrotny wybór

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Naruszenia praw człowieka

Uchodźcy u wybrzeży Włoch

Źródło: Irish Defence Forces, licencja: CC BY 2.0.

Co potrafię?

- zdefiniować prawa człowieka i wymienić ich generacje,
- wyjaśnić, jakie akty prawne potwierdzają prawa człowieka, i opisać instytucje stojące na straży ich przestrzegania,
- scharakteryzować systemy ochrony praw człowieka działające w ramach organizacji rządowych,
- opisać działania organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka.

Nauczysz się

- wyjaśniać przyczyny naruszeń praw człowieka,
- wskazywać kategorie naruszeń i wymieniać te szczególnie drastyczne,
- opisywać działania społeczności międzynarodowej podejmowane w celu likwidacji niektórych typów naruszeń.

Dlaczego dochodzi do naruszeń praw człowieka?

Wiemy już, że **każdemu człowiekowi przysługują wolności i prawa**. Źródłem praw człowieka jest **godność ludzka**. Uznaje się ją za wartość przyrodzoną i niezbywalną, przypisaną do każdej jednostki ludzkiej. Prawa człowieka cechuje uniwersalny charakter:

- **powszechny** - prawa przysługują każdemu człowiekowi niezależnie od rasy, płci, przynależności do danej grupy społecznej, statusu majątkowego,
- **przyrodzony** - przysługują każdemu od chwili urodzenia, nie wynikają z woli państwa, wywodzone są z istoty człowieczeństwa, a więc państwo ich nie nadaje, a jedynie potwierdza,
- **niezbywalny** - przypisane są do każdej jednostki ludzkiej i nie można się ich zrzec,
- **naturalny** - wynikają z samej istoty człowieczeństwa – mamy je, ponieważ jesteśmy ludźmi,
- **niepodzielny** - wszystkie kategorie i generacje praw stanowią integralną i współzależną całość.

Katalog praw i wolności potwierdzony został w różnych dokumentach krajowych i międzynarodowych. Szacunek dla praw człowieka jest podstawą sprawiedliwości, pokoju i bezpieczeństwa na świecie. Podmiotem ponoszącym szczególną odpowiedzialność za przestrzeganie praw człowieka jest państwo, a gwarantem tego jest państwo demokratyczne. W praktyce jednak wszystkie państwa, nawet te najdemokratyczniejsze, dopuszczają się naruszeń praw człowieka. Rzecz jasna, skala naruszeń praw i wolności w państwach demokratycznych jest dużo mniejsza niż w niedemokratycznych. Ponadto w państwach demokratycznych obywatele mogą w przypadku naruszenia praw i wolności domagać się ich realizacji. Są wyposażeni w odpowiednie instrumenty, które pomagają im ograniczyć naruszenia lub uzyskać odszkodowanie za doznane krzywdy. W państwie totalitarnym obywatel jest pozbawiony takich mechanizmów dochodzenia roszczeń.

Przykładowe instrumenty dochodzenia roszczeń w przypadku naruszenia praw człowieka:

- sprawne funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości z zachowaniem wszystkich elementów rzetelnego procesu sądowego,
- sprawne działanie policji,
- możliwość składania skarg do Rzecznika Praw Obywatelskich,
- możliwość składania skarg do instytucji międzynarodowych.

Najważniejsze przyczyny naruszeń praw człowieka:

- funkcjonowanie systemów totalitarnych i autorytarnych,
- konflikty zbrojne,
- dyskryminacja,
- rasizm,
- ksenofobia,
- brak szacunku dla drugiego człowieka.

Przejawy naruszeń podstawowych praw i wolności są bardzo różne. Najniebezpieczniejsze są naruszenia praw człowieka na dużą skalę (tzw. masowe naruszenia praw człowieka) – ludobójstwa czy czystki etniczne, prześladowania mniejszości (narodowych, etnicznych, rasowych), zsyłania politycznych oponentów do obozów pracy.

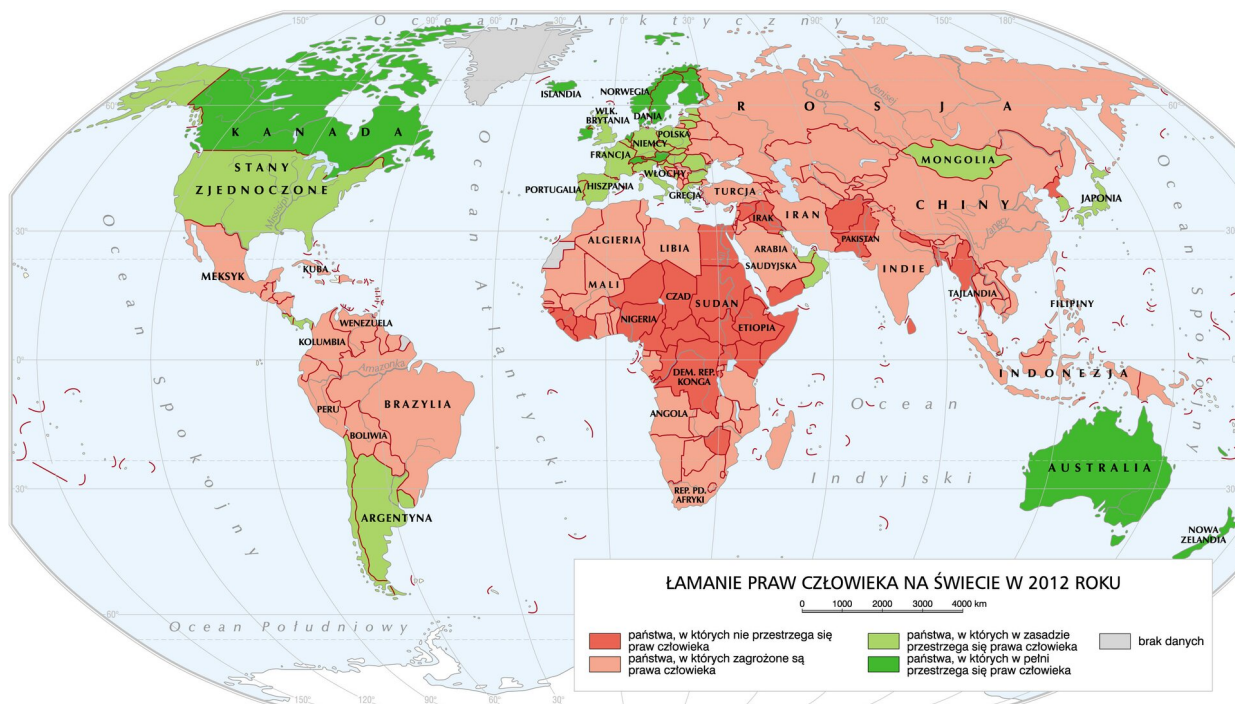
Przykładowe typy naruszeń praw człowieka:

- ludobójstwo,
- czystki etniczne,
- prześladowania mniejszości,
- pozasądowe egzekucje,
- orzekanie i wykonywanie kary śmierci,
- „zaginięcia” osób,
- ograniczanie wolności: wypowiedzi, stowarzyszania się, zgromadzeń,
- zatrzymania bez postawienia zarzutów lub wszczęcia postępowania sądowego,
- nierzetelne procesy sądowe,
- różne przejawy dyskryminacji,
- stosowanie tortur lub innych form poniżającego traktowania lub karania.

Ważne!

Musimy pamiętać, że każde, nawet indywidualne, naruszenie pojedynczego prawa lub wolności jest niezgodne z zasadą poszanowania godności ludzkiej i powinno być piętnowane.

Łamanie praw człowieka na świecie

Łamanie praw człowieka na świecie

Źródło: Krystian Chariza i zespół, licencja: CC BY-SA 3.0.

Kategorie naruszeń praw człowieka

Ludobójstwo

Podpisanie Konwencji ONZ w sprawie Zapobiegania i Karania Zbrodni Ludobójstwa 1948. Rafał Lemkin stoi pierwszy z prawej

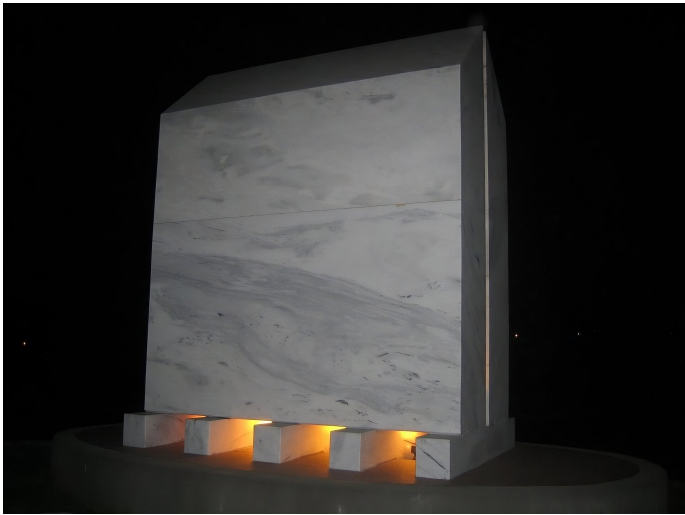
Źródło: Culturaldiplomacy, licencja: CC BY-SA 3.0.

Twórcą pojęcia ludobójstwa jest polski prawnik żydowskiego pochodzenia Rafał Lemkin. Użył on tego terminu w pracy naukowej *Rządy państw Osi w okupowanej Europie* wydanej w Stanach Zjednoczonych w 1944 roku. Rok później ludobójstwo zarzucono oskarżonym, którzy sądzeni byli przez norymberski Międzynarodowy Trybunał Wojskowy. ONZ przyjęła Konwencję w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa 9 grudnia 1948 roku. W niej po raz pierwszy ludobójstwo zostało zdefiniowane na gruncie prawa międzynarodowego. Za ludobójstwo uznano wszelkie czyny dokonane w zamiarze zniszczenia

w całości lub części grup narodowych, etnicznych, rasowych bądź religijnych.

Czyny uważane za ludobójstwo:

- zabójstwo członków danej grupy,
- powodowanie poważnego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia psychicznego członków grupy,
- rozmyślne stworzenie członkom grupy warunków życia, obliczonych na ich całkowite lub częściowe zniszczenie fizyczne,
- stosowanie środków, które mają na celu wstrzymanie narodzin nowych członków w obrębie grupy,
- przymusowe przekazywanie dzieci członków grupy do innej grupy.

Pomnik ludobójstwa Ormian w Montrealu

Źródło: Serouj, dostępny w internecie: wikimedia, domena publiczna.

Zgodnie z konwencją karze podlega nie tylko popełnienie wymienionych czynów, lecz także zmowa w celu popełnienia ludobójstwa, bezpośrednie i publiczne podżeganie do jego popełnienia, usiłowanie popełnienia ludobójstwa i współudział w nim. Ludobójstwo jest zbrodnią prawa międzynarodowego. Osoby odpowiedzialne za taką zbrodnię bez względu na to, czy są osobami publicznymi czy prywatnymi i jaką pełnią funkcję, powinny być sądzone przed sądami krajowymi lub międzynarodowymi.

Przykłady ludobójstw

Pomnik Pomordowanych Żydów Europy w Berlinie

Źródło: pixaby, domena publiczna.

Przykłady ludobójstwa w XX w.

rzeź Ormian w Turcji (1915-1918)	zginęło około 1,5 mln osób
eksterminacja Żydów przez nazistów (1939-1945)	zginęło około 6 mln osób
eksterminacja Tutsi przez Hutu w Rwandzie (1994)	zginęło ponad 800 tys. Rwandyjczyków, głównie Tutsi; szacuje się, że zgwałcono 150-250 tys. kobiet
masakra w Srebrenicy dokonana przez serbskie bojówki (1995)	zginęło w niej około 8 tys. muzułmańskich mężczyzn i chłopców
programy germanizacji dzieci (m.in. polskich) przez Niemcy podczas II wojny światowej	

Nyamata Memorial Site w Rwandzie

Źródło: Inisheer, licencja: CC BY-SA 3.0.

Za ludobójstwo niekiedy uważa się również wywołanie Wielkiego Głodu na Ukrainie, masakrę w Darfurze, masowe przesiedlenia grup narodowych i etnicznych w ZSRR (np. Tatarów, Czeczenów). Społeczność międzynarodowa stara się reagować na masowe naruszenia praw człowieka, w tym akty ludobójstwa. Trzeba jednak zauważyć, że często reakcje te są wybiórcze i opieszale. Za sukces należy uznać powołanie międzynarodowych sądów do sądszenia oskarżanych o popełnienie

najcięższych zbrodni międzynarodowych, w tym zbrodni ludobójstwa. Po II wojnie światowej utworzono Międzynarodowy Trybunał Wojskowy (tzw. trybunał norymberski) oraz Międzynarodowy Trybunał Wojskowy dla Dalekiego Wschodu (tzw. trybunał tokijski). W 1998 roku powołano Międzynarodowy Trybunał Karny z siedzibą w Hadze, a nieco wcześniej Międzynarodowy Trybunał Karny dla byłej Jugosławii (1993) oraz Międzynarodowy Trybunał Karny dla Rwandy (1994).

Jeśli chcesz wiedzieć więcej

Międzynarodowy Trybunał Karny (MTK) rozpoczął działalność 1 lipca 2002 roku. Jego siedziba znajduje się w Hadze. Polska przystąpiła do MTK 12 listopada 2001 roku. Od grudnia 2014 roku Piotr Hofmański jako pierwszy Polak w historii Trybunału został wybrany na stanowisko sędziego na kadencję 2015–2024. 11 marca 2021 roku sędzia Hofmański został **Przewodniczącym Trybunału**.

Kompetencja trybunału obejmuje cztery kategorie czynów: zbrodnie przeciwko ludzkości, ludobójstwo, zbrodnie wojenne (pogwałcenie konwencji genewskich) oraz agresję.

Przedmiotem jego orzeczeń mogą być: eksterminacja ludności cywilnej, deportacje, czystki etniczne, stosowanie tortur, gwałtów, niewolnictwa, branie zakładników, mordowanie jeńców, stosowanie broni nadmiernie okrutnych. Jurysdykcja MTK ma charakter uzupełniający w stosunku do jurysdykcji krajowej. W praktyce oznacza to, że przestępcy mogą być sądzeni przez tenże trybunał dopiero wtedy, gdy nie mogą być ukarani przez odpowiedni sąd krajowy. Efektywność MTK zmniejszają nałożone na niego ograniczenia (np. Rada Bezpieczeństwa ONZ może zawiesić sprawę przez niego prowadzoną), niechęć wielu państw do poddania się jego jurysdykcji (m.in. Rosji, Chin, Stanów Zjednoczonych, Izraela), brak konkretnych rozwiązań, kto ma aresztować i doprowadzać oskarżonych, oraz brak woli politycznej do współpracy z MTK niektórych państw.

Z Archiwum TVP

Tadeusz Mazowiecki był sprawozdawcą ONZ do spraw przestrzegania praw człowieka w Bośni i Hercegowinie, jednak po masakrze w Srebrenicy, na znak protestu, zrezygnował ze swojej funkcji.

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R1AZZi0LikoWW>

Masakra w Srebrenicy

Źródło: a. nn., TVP S.A., tylko do użytku edukacyjnego na zpe.gov.pl.

Film opowiadający o masakrze w Srebrenicy.

Dyskryminacja

Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw
Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO)

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Przez dyskryminację rozumiemy wszelkie zróżnicowanie, wyłączenie, ograniczenie lub uprzywilejowanie osób czy grup ludzi wynikające z określonych przesłanek. Skutkiem dyskryminacji jest uniemożliwienie bądź ograniczenie możliwości korzystania przez wszystkich ludzi – na warunkach równości – ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności. Możemy uznać, że dyskryminacja to nieuzasadnione różnicowanie ludzi. Konwencja w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty przyjęta przez Organizację

Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (ang. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*, UNESCO) [czyt.: junajted nejszons edukejszonal, sajntifik end kalczural organizejszyn, JUNESKO] 15 grudnia 1960 roku definiuje dyskryminację jako „stawianie jakiejkolwiek osoby lub grupy osób w sytuacji niedającej się pogodzić z godnością człowieka”.

Jeśli chcesz wiedzieć więcej

Wyróżniamy dwa rodzaje dyskryminacji:

- **dyskryminację bezpośrednią** – dana osoba jest traktowana mniej korzystnie niż inna osoba w takiej samej sytuacji,
- **dyskryminację pośrednią** – pozornie neutralne postanowienie, kryterium lub praktyka, które stawiają określone osoby w szczególnie niekorzystnej sytuacji w porównaniu z innymi.

Za dyskryminację nie uznaje się wprowadzenia przez państwo czasowych rozwiązań i środków prawnych dla osób ze względu na pochodzenie etniczne, religię, przekonania, orientację seksualną lub niepełnosprawność w celu zmniejszenia faktycznych nierówności, których doświadczają – tzw. dyskryminacja pozytywna.

Wszelkie przejawy dyskryminacji są naruszeniem praw człowieka, a skrajnym jej przejawem jest ludobójstwo.

Przesłanki dyskryminacji:

- rasa,
- płeć,
- język,

- religia,
- cechy genetyczne,
- majątek lub urodzenie,
- pochodzenie narodowe lub etniczne,
- przekonania polityczne i inne,
- kolor skóry,
- orientacja seksualna,
- niepełnosprawność,
- wiek.

Segregacja rasowa – czarnoskóry mężczyzna pije wodę „tylko dla kolorowych”

Źródło: Russell Lee, dostępny w internecie: wikimedia, domena publiczna.

Przejawem dyskryminacji są **rasizm** i **ksenofobia**. Termin „rasizm” pochodzi od francuskiego *la race* [czyt.: la res] (ród, grupa spokrewniona), a pojęcie „ksenofobia” wywodzi się od starogreckiego *ksenós* [czyt.: ksenos] – obcy i *phóbos* [czyt.: fobos] – strach. Rasizm zakłada wyższość jednych grup nad innymi, ksenofobia zaś podkreśla niechęć do inności. Jako zjawiska społeczne bardzo często występują razem, wzajemnie z siebie wynikając. W praktyce rasizm prowadzi do uprzywilejowania w społeczeństwie jednych grup wobec

innych. W przeszłości służył m.in. do uzasadniania segregacji rasowej.

Zjawisko dyskryminacji rasowej niezwykle trudno oszacować. Badania przeprowadzone przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej (ang. *European Union Agency for Fundamental Rights*, FRA) [czyt.: juropin junion ejdżensi for fundamental rajts] wskazują na dużą skalę tego zjawiska nawet w Europie. Około 25% reprezentantów mniejszości narodowych lub emigrantów w krajach unijnych uznaje się za ofiary przestępstwa na tle rasowym (napaści, pogróżek lub dotkliwego nękania). Dla pozostałych kontynentów nie ma danych. Z doniesień organizacji pozarządowych wiemy jednak, że w wielu krajach występują poważne problemy związane z naruszaniem praw mniejszości.

Uznanie dyskryminacji za naruszenie praw człowieka skutkowało wprowadzeniem odpowiednich przepisów w prawie międzynarodowym i ustawodawstwach krajowych wielu państw. **Zakaz dyskryminacji w prawie międzynarodowym** potwierdzony został we wszystkich fundamentalnych dokumentach dotyczących praw osobistych i politycznych, w tym m.in. w:

- Karcie Narodów Zjednoczonych (1945),
- Powszechnej deklaracji praw człowieka (1948),

- Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych (1966),
- Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (1950),
- Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (2000)
- Afrykańskiej karcie praw człowieka i ludów (1981). Społeczność międzynarodowa wypracowała także wiele dokumentów dotyczących tylko i wyłącznie tego zagadnienia.

Regulacje przeciwdyskryminacyjne

Dokumenty uchwalone przez instytucje międzynarodowe w sprawie likwidacji dyskryminacji rasowej
Międzynarodowa konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej z dnia 7 marca 1966 r. Międzynarodowa konwencja o zwalczaniu i karaniu zbrodni apartheidu z dnia 30 listopada 1973 r. Deklaracja w sprawie eliminacji wszelkich form nietolerancji i dyskryminacji opartych na religii lub przekonaniach z dnia 25 listopada 1981 r. Międzynarodowa konwencja przeciw apartheidowi w sporcie, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ dnia 10 grudnia 1985 r.
Dokumenty uchwalone przez instytucje międzynarodowe w sprawie likwidacji dyskryminacji kobiet
Konwencja o prawach politycznych kobiet z dnia 31 marca 1953 r. Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18 grudnia 1979 r. Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 6 października 1999 r.
Dokumenty uchwalone przez instytucje międzynarodowe w sprawie mniejszości narodowych
Europejska karta języków regionalnych lub mniejszościowych z dnia 5 listopada 1992 r. Deklaracja praw osób należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, religijnych i językowych z dnia 10 grudnia 1992 r. Konwencja ramowa o ochronie mniejszości narodowych z dnia 1 lutego 1995 r.
Dokumenty uchwalone przez instytucje międzynarodowe w sprawie zwalczania innych

form dyskryminacji

Konwencja w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty z dnia 15 grudnia 1960 r.

Deklaracja w sprawie eliminacji wszelkich form nietolerancji i dyskryminacji opartych na religii lub przekonaniach z dnia 25 listopada 1981 r.

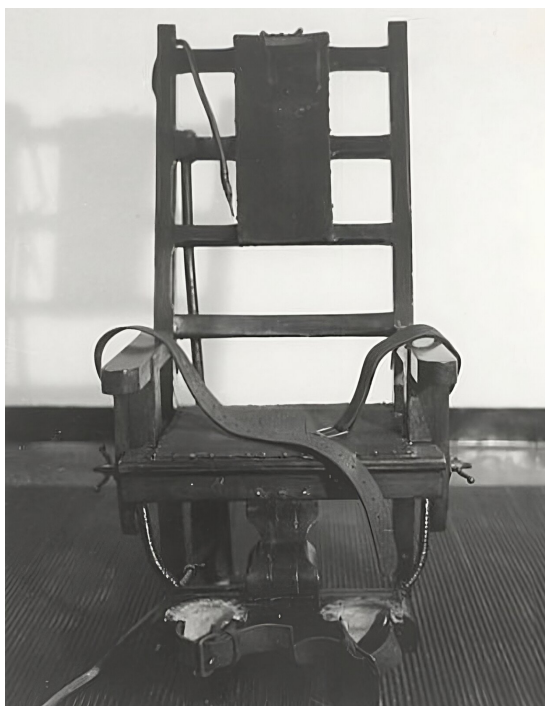
Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r.

Zakaz dyskryminacji w prawie międzynarodowym

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

W prawie polskim zakaz dyskryminacji możemy znaleźć w Konstytucji RP z 1997 roku, kodeksach pracy oraz karnym.

Kara śmierci

Krzeseł z więzienia Sing Sing w Ossining (stan Nowy Jork), jedno z najstarych (stracono na nim największą liczbę osób)

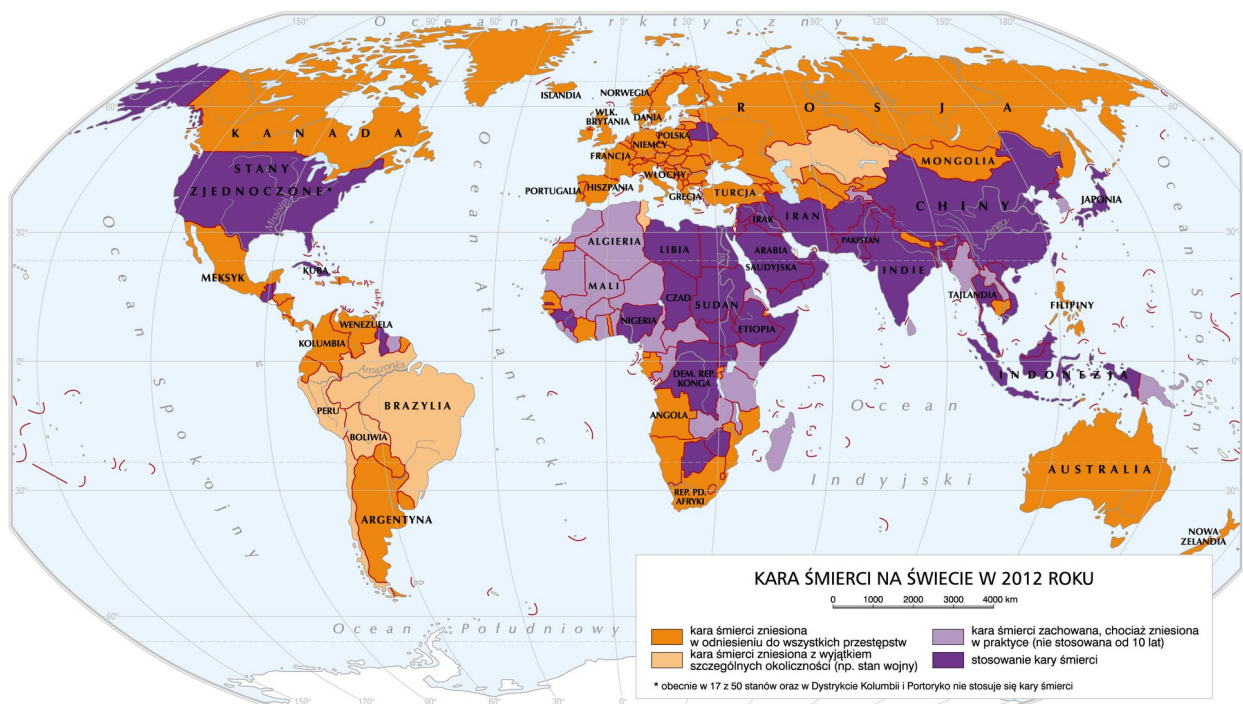
Źródło: a. nn., domena publiczna.

Ruch abolicjonistyczny, dążący do zniesienia kary śmierci jako sankcji za popełnione przestępstwa, uaktywnił się dopiero w latach 70. XX wieku. Szczególną rolę w znoszeniu kary śmierci odegrała działalność Amnesty International [czyt.: amnesti internaszional]. Organizacja ta prowadziła kampanie i zwoływała konferencje oraz wystosowywała apele do ONZ mające na celu zniesienie kary śmierci we wszystkich państwach. Działania Amnesty

International przyniosły skutek: w prawie międzynarodowym pojawiły się dokumenty zakazujące orzekania i wykonywania kary śmierci.

Dokumenty prawa międzynarodowego zakazujące orzekania i wykonywania kary śmierci:

- Drugi protokół dodatkowy do Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych z 15 grudnia 1989 r.
- Protokół 6 do Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 28 kwietnia 1983 r.
- Protokół 13 do Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 3 maja 2002 r.
- Protokół o zniesieniu kary śmierci do Amerykańskiej konwencji praw człowieka z 8 kwietnia 1990 r.

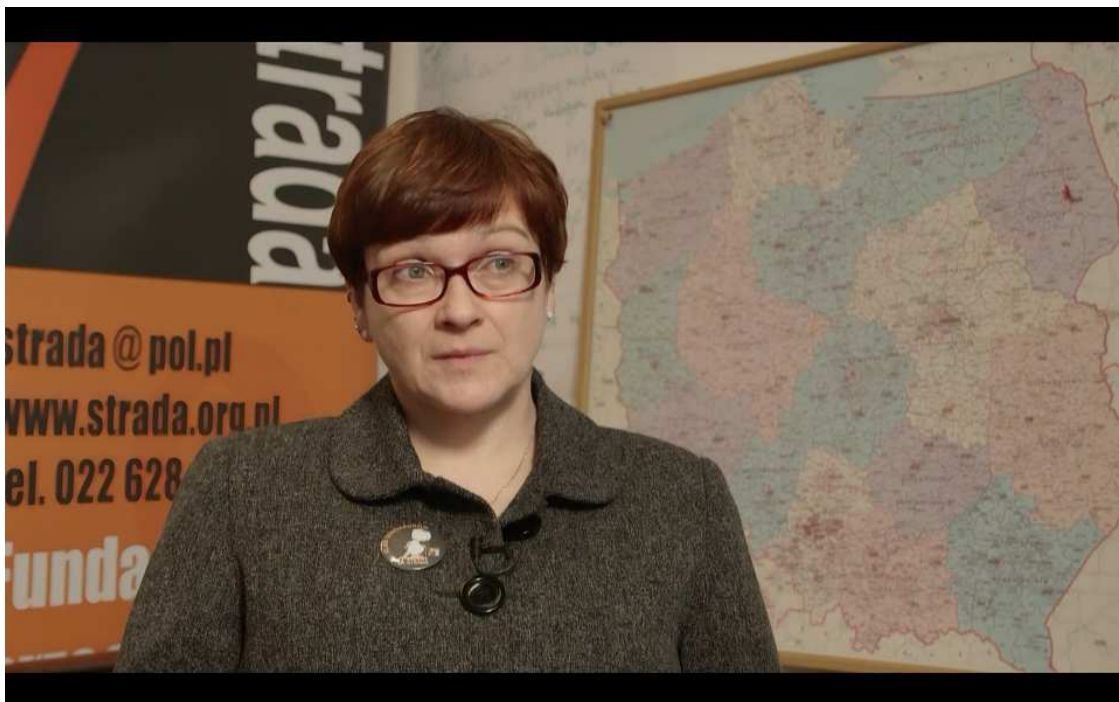
Kara śmierci na świecie

Źródło: Krystian Chariza i zespół, licencja: CC BY-SA 3.0.

Handel ludźmi

Handel ludźmi obejmuje różne formy wykorzystywania, w tym m.in. wykorzystywanie seksualne, wyzysk w pracy, pracę przymusową, domowe niewolnictwo i inne formy eksploatacji, w tym usuwanie i sprzedaż organów oraz pornografię dziecięcą.

Handel ludźmi stanowi naruszenie fundamentalnych praw i wolności potwierdzonych w wielu umowach międzynarodowych oraz ustawodawstwach krajowych.

Film dostępny pod adresem [/preview/resource/RRvT1JlreIDgB](#)

Akty prawne zakazujące handlu ludźmi

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie video. Na początku pojawia się plansza z tytułem „Akty prawne zakazujące handlu ludźmi”. Następnie pojawia się Joanna Garnier z Fundacji przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”. Kobieta ma krótkie włosy i okulary. Stoi na tle ściany, na której wiszą mapa Polski i fragment plakatu. Film kończy się planszą z napisami: wystąpiła Joanna Garnier, scenariusz i realizacja Contentplus.pl, na zlecenie Uniwersytetu Wrocławskiego, w ramach projektu "E-podręczniki do kształcenia ogólnego", grudzień 2014.

Mimo wielu działań utrudniających handel ludźmi zjawisko to nie znika, a wręcz przybiera na sile.

Zjawisko handlu ludźmi jest ściśle powiązane ze zjawiskiem nielegalnej imigracji. Ofiary handlu ludźmi są bite, wykorzystywane seksualnie, przetrzymywane w niewoli, uzależniane od narkotyków, zastraszane.

Skala zjawiska handlu ludźmi jest niezwykle trudna do oszacowania. Międzynarodowa Organizacja do spraw Migracji (ang. International Organization for Migration, IOM) [czyt.: internaszional organizeshyn for migrejszyn] podaje dane dotyczące 48 801 ofiar handlu ludźmi według globalnego zbioru danych – stan na kwiecień 2020 roku. Dane przedstawione przez Fundację Pomocy Kobietom „EuroHelp” [czyt.: jurohelp] wskazują, że 27 mln osób na świecie jest niewolnikami, a dziennie 2000 kobiet i dzieci w wieku od 4 lat jest sprzedawanych, by świadczyć usługi seksualne. Raport The Global Slavery Index [czyt.: global slejweri Indeks] 2018 australijskiej fundacji Walk Free Foundation [czyt.: łok fri fandejszyn] szacuje liczbę osób żyjących w stanie niewoli na 40,3 mln, z czego 3590000 współczesnych niewolników znajduje się w Europie i Środkowej Azji, 1950000 w obu

Amerykach, zaś aż 19240000 w Afryce. Przymusową pracę na świecie świadczy 24,9 mln ludzi na świecie. 3 wiodące kraje, jeśli chodzi o pracę niewolniczą, to: Korea Północna, Erytrea i Burundi. Według raportu 1 na 10 osób w Korei Północnej jest zmuszona do pracy niewolniczej.

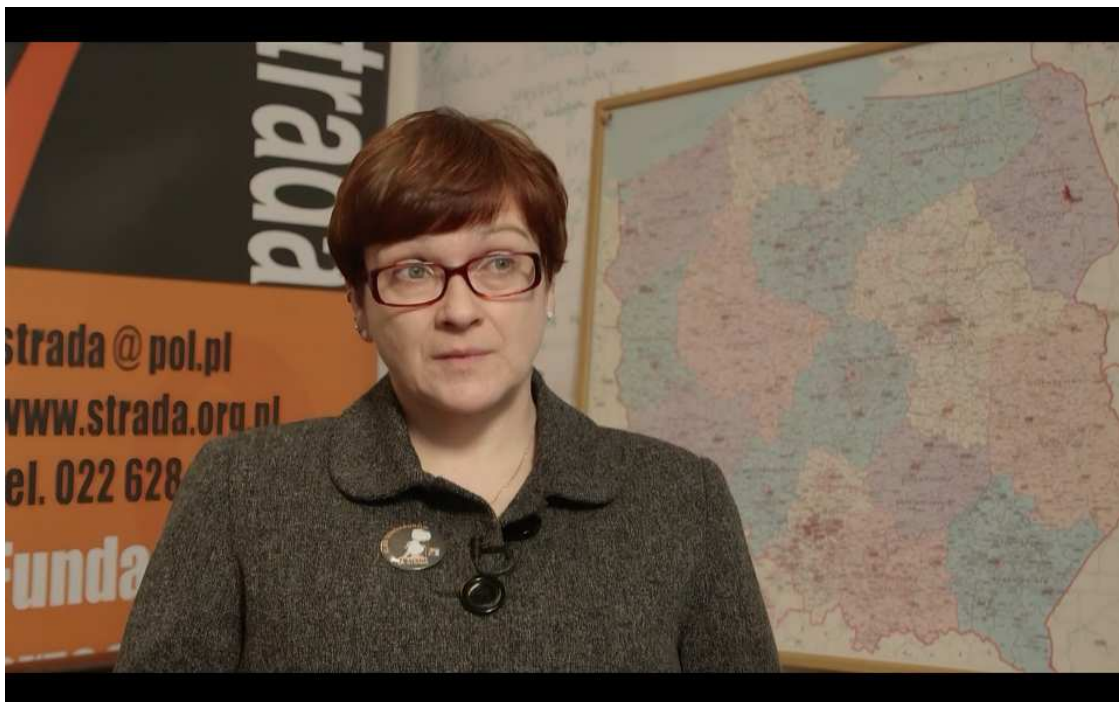
Film dostępny pod adresem </preview/resource/RknoXTuHLi9Ml>

Co należy zrobić, jeśli już staniemy się ofiarą handlu ludźmi?

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie video. Na początku pojawia się plansza z tytułem „Co należy zrobić, jeśli już staniemy się ofiarą handlu ludźmi?”. Następnie pojawia się Joanna Garnier z Fundacji przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”. Kobieta ma krótkie włosy i okulary. Stoi na tle ściany, na której wiszą mapa Polski i fragment plakatu. Film kończy się planszą z napisami: wystąpiła Joanna Garnier, scenariusz i realizacja Contentplus.pl, na zlecenie Uniwersytetu Wrocławskiego, w ramach projektu "E-podręczniki do kształcenia ogólnego", grudzień 2014.

Jeśli chcesz wiedzieć więcej

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R1SEbDD6cxME2>

Co to jest La Strada?

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Nagranie video. Na początku pojawia się plansza z tytułem „Co to jest La Strada?”. Następnie pojawia się Joanna Garnier z Fundacji przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”. Kobieta ma krótkie włosy i okulary. Stoi na tle ściany, na której wiszą mapa Polski i fragment plakatu. Film kończy się planszą z napisami: wystąpiła Joanna Garnier, scenariusz i realizacja Contentplus.pl, na zlecenie Uniwersytetu Wrocławskiego, w ramach projektu "E-podręczniki do kształcenia ogólnego", grudzień 2014.

Naruszenia praw politycznych

Poglądy polityczne należą do częstych przesłanek naruszania podstawowych praw i wolności. Opozycjoniści polityczni w wielu krajach giną w pozasądowych egzekucjach, są torturowani, „znikają”, są przetrzymywani bez wyroków sądowych. Oponentów politycznych zwalczą się w Federacji Rosyjskiej, na Kubie, w Chinach, Turcji czy Egipcie. W Algierii, Indonezji, Libii, Mauretanii, Mali, Pakistanie, Syrii czy na Sri Lance każdego dnia ludzie giną bez wieści. Do masowych naruszeń praw człowieka dochodzi głównie w systemach autorytarnych i totalitarnych, np. w okresie reżimu Pol Pota w Kambodży w drugiej połowie lat 70. XX wieku wymordowano około 2,5–3 mln osób. W wielu krajach dochodzi także do prześladowań obrońców praw człowieka oraz morderstw dokonywanych przez siły paramilitarne i zbrojne ugrupowania (np. w Kolumbii). Organizacje pozarządowe szacują, że w ponad 40 krajach uzbrojone ugrupowania dokonują

zabójstw i porwań osób cywilnych. W około 140 krajach potwierdzono stosowanie tortur oraz innych form niehumanitarnego, poniżającego traktowania bądź karania. Dziesiątki tysięcy ofiar pochłaniają też międzynarodowe i wewnętrzne konflikty zbrojne. Tybet czy Czeczenia to przykładowe rejony naruszeń praw człowieka na bardzo dużą skalę.

Replika zniszczonego w 1989 przez komunistów pomnika we Wrocławiu poświęconego masakrze na placu Tian'anmen z 4 czerwca 1989. Autor repliki: Marek Stanielewicz. Autorzy oryginału: Igor Wójcik, Joanna Czarnecka

Źródło: a. nn., dostępny w internecie: wikimedia, domena publiczna.

Podsumowanie

Mimo starań i licznych mechanizmów monitorujących przestrzeganie praw człowieka w wielu zakątkach świata dochodzi do naruszeń praw człowieka i to na dużą skalę. Chiny, Rosja, Pakistan, Arabia Saudyjska, Białoruś – to tylko nieliczne przykłady z dużego grona państw naruszających podstawowe prawa i wolności. Według organizacji monitorujących przestrzeganie praw człowieka na świecie dużo częściej łamanie praw i wolności dopuszczają się państwa totalitarne i autorytarne. Wśród przyczyn łamania praw człowieka można wymienić sytuacje konfliktów zbrojnych, postawy rasistowskie i ksenofobiczne. Najniebezpieczniejsze są naruszenia praw człowieka na dużą skalę w postaci ludobójstwa czy czystek etnicznych, prześladowań mniejszości (narodowych, etnicznych, rasowych), zsyłania politycznych oponentów do obozów pracy oraz handel ludźmi.

Polecenie 1

Wybierz dowolny typ naruszeń praw człowieka, np. prawa kobiet, prawa dziecka, wolność wyznania, prawo do edukacji itp. Na podstawie informacji zdobytych w czasie dzisiejszej lekcji lub znalezionych na stronach internetowych organizacji monitorujących przestrzeganie praw człowieka, jak Amnesty International i Human Rights Watch [czyt.: human rajts łocz] opisz skalę naruszeń oraz metody przeciwdziałania temu naruszeniu przez państwa i/lub organizacje międzynarodowe.

Ćwiczenie 6

Korzystając ze strony internetowej Stowarzyszenia „Nigdy więcej”, wskaż, jakie działania podejmuje ta organizacja.

Ćwiczenie 7

Znajdź informacje na stronie internetowej organizacji La Strada – Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu, jakie działania przed wyjazdem zagranicę należy podjąć, aby nie stać się ofiarą handlu ludźmi. Sporządź ich listę.

Ćwiczenie 8

Połącz pojęcie z definicją.

Ksenofobia to

nieuzasadnione różnicowanie ludzi.

Ludobójstwo to

wyższość jednych grup nad innymi.

Rasizm zakłada

wszelkie czyny dokonane w zamiarze zniszczenia w całości lub części grup narodowych, etnicznych, rasowych lub religijnych.

Dyskryminacja to

wrogość i niechęć w stosunku do obcych.

ĆWICZENIE: Połącz w pary

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 2

Wyszukaj w mediach informacje na temat przejawów rasizmu, szowinizmu, antysemityzmu bądź ksenofobii. Zastanów się, jak można im przeciwdziałać. Przedstaw również możliwe formy twojego włączenia się do działań na rzecz równości i tolerancji.

Literatura uzupełniająca

The Global Slavery Index 2018.

Komunikat prasowy Komisji Europejskiej, Bruksela, dnia 15 kwietnia 2013:

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-322_pl.htm?locale=FR.

Przestępstwa z nienawiści w Unii Europejskiej, FRA 2012.

Przybysz M. (red.), *Handel ludźmi i praca przymusowa. Prawa pokrzywdzonych i środki kompensacyjne w prawie międzynarodowym i polskim. Kompendium wiedzy* Szczecin-Warszawa 2013.

Raport roczny Amnesty International 2020/21 - *Sytuacja praw człowieka na świecie*.

Projekt edukacyjny: Przestrzeganie praw człowieka

1. Już wiesz jak ważne są prawa człowieka, jednak nie we wszystkich krajach są one przestrzegane.
2. Zadanie: opracuj na podstawie informacji znalezionych w środkach masowego przekazu (w tym z wykorzystaniem internetu) raport dotyczący łamania praw człowieka w wybranym kraju na świecie. Uzasadnij podane przykłady, odwołując się do norm zawartych w aktach prawnych, które zostały złamane. Zaproponuj działania, które mogą poprawić sytuację.
3. Realizacja:
 - praca w grupie,
 - czas trwania: 2-3 tygodnie,
 - efekt końcowy: prezentacja na forum klasy.